«ҠАТЫН – ҠЫҘ – МИЛЛӘТ ӘСӘҺЕ» РЕСПУБЛИКА КОНКУРСЫ

«Оло йәштәге ҡатын – ҡыҙ» номинацияһы

Әбүбәкерова Сәлимә Әнүәр ҡыҙы
Асҡын районы Урмияҙ ауылы - 2021

1 ғинуар 1960
Баймаҡ районы
Ишмырҙа ауылы

1967 – 1977
Ишмырҙа урта
мәктәбе

1977 – 1978
“Бөтә класс менән
колхозға!”
һауынсы

1978 – 1984
СДПИ
филология

1984 – 2015
Асҡын районы
Урмияҙ урта
мәктәбе
Башҡорт теле һәм
әҙәбиәте
уҡытыусыһы

1986 йыл
Әбүбәкерова

1987 – 1996
3 ул әсәһе

2004 – 2009
Уҡытыу – тәрбиә
эше буйынса
директор
урынбаҫары

2015 йыл
Хаҡлы ял

2015 йылдан
Урмияҙ ағинәйҙәр
коронда

2017 йылдан
“Хәтирә” ағинәйҙәр
коро етәксеһе

“Бишектән ләхеткә тиклем ғилем алыу - фарыз” (хәҙис)

2017 йыл
Өфө “Ихлас” мәсете,
Ислам нигеҙҙәрен
өйрәнеү курстары

2018 йыл
Ырымбур
“Хөсәйениә”
мәҙрәсәһе шәкерте

2020 йыл
БДПУ
“Ислам нигеҙҙәрен
өйрәнеү педагогикаһы”

Бөйөк шәхесебеҙ ғалим Әхмәтзәки Вәлиди Туған аманатына тоғролоҡ

“…дин һәм телебеҙҙе һаҡлауға ғәйрәт сарыф итегеҙ…” (“Башҡорт халҡына хушлашыу хаты”.1923 йыл, З. Вәлиди)

Туған халҡы, уның тарихы өсөн ғорурланырлыҡ, йыр – моңон, тыуған ерен һөйгән, туған теленең байлығына эйә булған белемле, тәрбиәле, иманлы, рухлы шәхес тәрбиәләү минең бурысым булды.

Ҡайнап үткән хеҙмәт йылдарым...

1995 йыл, Өфө – Халыҡ-арафәнни-практик конференция. “Суверенитет шарттарында башҡорт теле һәм әҙәбиәтен өйрәнеү һәм уҡытыуҙың көнүҙәк мәсьәләләре”.
Доклад “Уҡыусыларҙы халыҡ традициялары нигеҙендә тәрбиәләү»
2000 йыл, Өфө – Башҡорт ҡатын – ҡыҙҙары йәмғиәте съезы.
2001 йыл, Өфө, БИРО – Район мәғариф бүлеге белгестәренең республика семинары.
Доклад “Аҫҡын районында башҡорт телен уҡытыу үҙенсәлектәре”
2001 йыл, Өфө, БДУ – Конференция. “БР мәктәптәрендә дәүләт телдәрен өйрәнеү тәжрибәһенән”.Доклад “Аҫҡын районы шарттарында башҡорт телен уҡытыуҙы камиллаштырыу юлдары”.
2002 йыл, Өфө – Икенсе Бөтә донъя башҡорттары ҡоролтайы.
2006 йыл, Стәрлебаш районы – Башҡорт теле һәм әҙәбиәте уҡытыусыларының республика семинары.
“Башҡорт теле һәм әҙәбиәтен уҡытыуҙы этнолингвокультурологик нигеҙҙә ойоштороу”.

1992 йыл, Аҫҡын районы, Урмияҙ урта мәктәбе – Район математика уҡытыусыларының семинары. Асыҡ дәрес. “М.Аҡмулла – яҡтылыҡ йырсыһы”.(9-сы класс).
1999 йыл, Аҫҡын районы , Урмияҙ урта мәктәбе– Уҡытыу-тәрбиә эше буйынса директор урынбаҫарҙарының район семинары. Асыҡ дәрес. “Ғ.Туҡайҙың “Шүрәле” әҫәре – әҙәби әкиәт”.(5 се класс).
2007 йыл – Аҫҡын районы, Урмияҙ мәктәбе - Башҡорт теле һәм әҙәбиәте уҡытыусыларының район семинары. “Башҡорт теле һәм әҙәбиәте кабинетын заманса йыһазландырыу”.
2008 йыл, Аҫҡын районы, Урмияҙ мәктәбе – Уҡытыу – тәрбиә эше буйнса директор урынбаҫарҙарының район семинары. Доклад “ Уҡыусыларҙың белем сифатын тикшереү системаһы”.

Хеҙмәт йылдары иҫтәлектәре

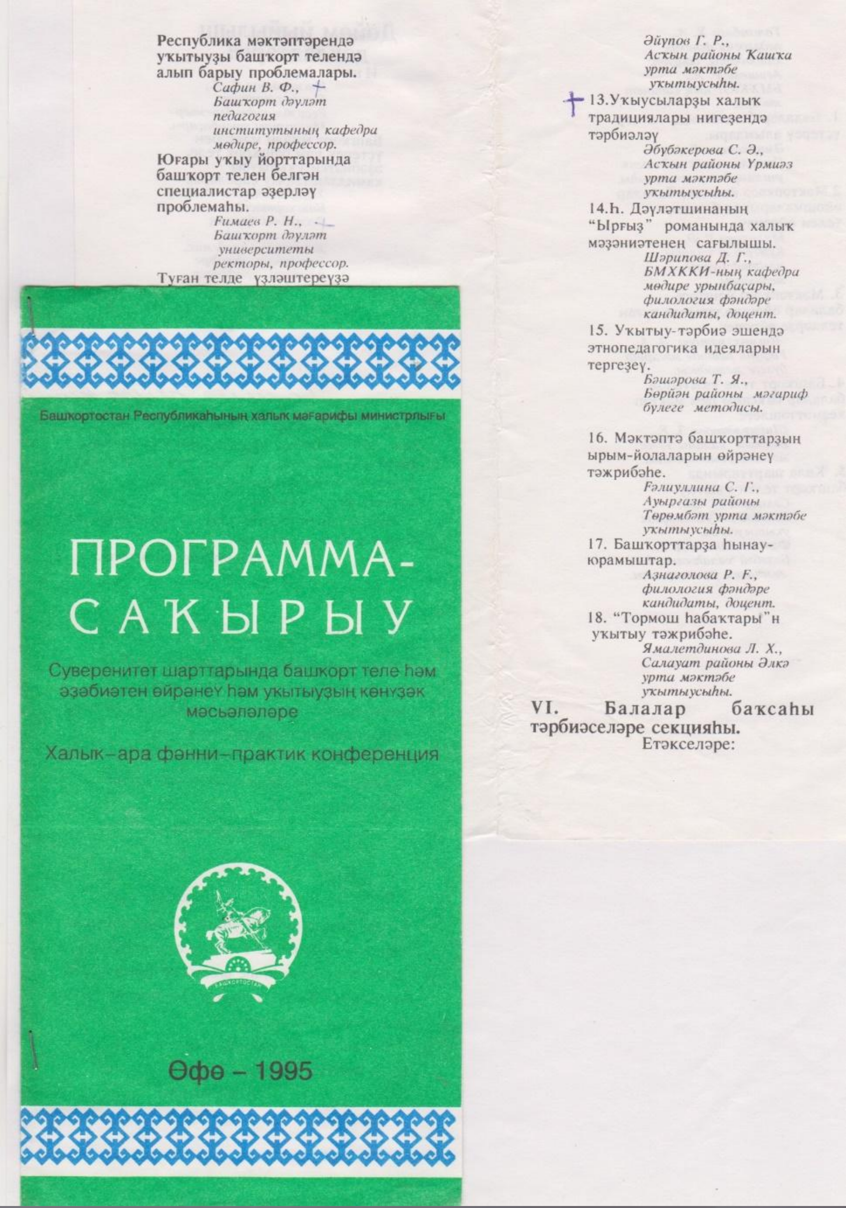
Республика мәктәптәрендә уҡытыуҙы башҡорт телендә алып барыу проблемалары.
Сафин В. Ф., Башҡорт дәүләт педагогия институтының кафедра мөдире, профессор.

Юғары уҡыу йорттарында башҡорт телен белгән специалистар әҙерләү проблемаһы.
Ғимаев Р. Н., Башҡорт дәүләт университеты ректоры, профессор.

Туған телде үҙләштереүҙә

Әйүпов Г. Р., Асҡын районы Ҡашҡа урта мәктәбе уҡытыусыһы.

13. Уҡыусыларҙы халыҡ традициялары нигеҙендә тәрбиәләү
Әбүбәкерова С. Ә., Асҡын районы Үрмиәз урта мәктәбе уҡытыусыһы.

14. Һ. Дәүләтшинаның “Ырғыҙ” романында халыҡ мәҙәниәтенең сағылышы.
Шәрипова Д. Г., БМХККИ-ның кафедра мөдире урынбаҫары, филология фәндәре кандидаты, доцент.

15. Уҡытыу-тәрбиә эшендә этнопедагогика идеяларын тергеҙеү.
Бәшәрова Т. Я., Бөрйән районы мәғариф бүлеге методисы.

16. Мәктәптә башҡорттарҙын ырым-йолаларын өйрәнеү тәжрибәһе.
Ғәлиуллина С. Г., Ауырғазы районы Төрөмбәт урта мәктәбе уҡытыусыһы.

17. Башҡорттарҙа һынау-юрамыштар.
Аҙнағолова Р. Ғ., филология фәндәре кандидаты, доцент.

18. “Тормош һабаҡтары”н уҡытыу тәжрибәһе.
Ямалетдинова Л. Х., Салауат районы Әлкә урта мәктәбе уҡытыусыһы.

VI. Балалар баҡсаһы тәрбиәселәре секцияһы.
Етәкселәре:

Башҡортостан Республикаһының халыҡ мәғарифы министрлығы

ПРОГРАММА-САҠЫРЫУ

Суверенитет шарттарында башҡорт теле һәм әҙәбиәтен өйрәнеү һәм уҡытыуҙың көнүҙәк мәсьәләләре

Халыҡ-ара фәнни-практик конференция

Өфө – 1995

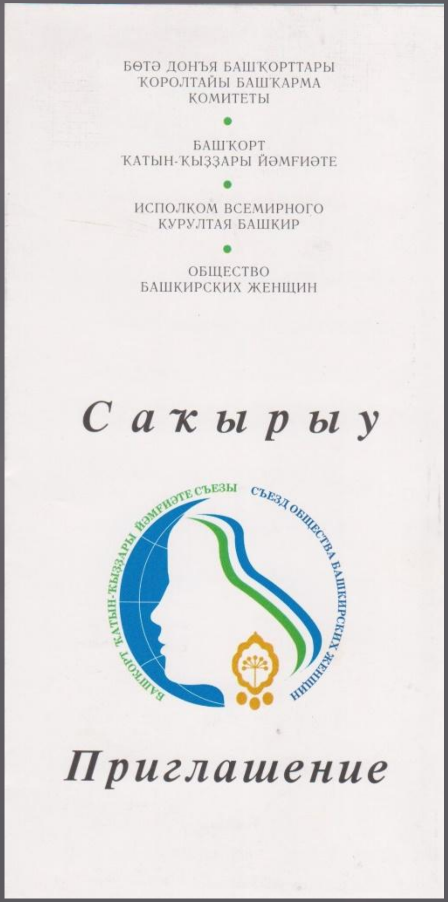
БӨТӘ ДОНЪЯ БАШҠОРТТАРЫ ҠОРОЛТАЙЫ БАШҠАРМА КОМИТЕТЫ

БАШҠОРТ ҠАТЫН-ҠЫҘҘАРЫ ЙӘМҒИӘТЕ

ИСПОЛКОМ ВСЕМИРНОГО КУРУЛТАЯ БАШКИР

ОБЩЕСТВО БАШКИРСКИХ ЖЕНЩИН

Саҡырыу

Приглашение

Минең сығыш 10-сы биттә

БАШҠОРТОСТАН РЕСПУБЛИКАҺЫ ХАЛЫҠ МӘҒАРИФЫ МИНИСТРЛЫҒЫ
МИНИСТЕРСТВО НАРОДНОГО ОБРАЗОВАНИЯ РЕСПУБЛИКИ БАШКОРТОСТАН

БАШҠОРТ ДӘҮЛӘТ УНИВЕРСИТЕТЫ
БАШКИРСКИЙ ГОСУДАРСТВЕННЫЙ УНИВЕРСИТЕТ

БАШҠОРТОСТАН МӘҒАРИФЫН ҮҪТЕРЕҮ ИНСТИТУТЫ
БАШКИРСКИЙ ИНСТИТУТ РАЗВИТИЯ ОБРАЗОВАНИЯ

ӨФӨ ҠАЛАҺЫ ХАЛЫҠ МӘҒАРИФЫ ИДАРАЛЫҒЫ
ГОРОДСКОЕ УПРАВЛЕНИЕ НАРОДНОГО ОБРАЗОВАНИЯ Г.УФЫ

Башҡортостан Республикаһы мәктәптәрендә дәүләт телдәрен өйрәнеү тәжрибәһенән

Из опыта организации изучения государственных языков в школах Республики Башкортостан

ҮТКӘРЕҮ УРЫНЫ - Өфө ҡалаһы, БДУ
МЕСТО ПРОВЕДЕНИЯ – г.Уфа, БГУ

ҮТКӘРЕҮ ВАҠЫТЫ - 29-30 ноябрь 2001 й.
ВРЕМЯ ПРОВЕДЕНИЯ – 29-30 ноября 2001 г.

УФА - 2001

Тезистар

С. Ә. ӘБУБӘКЕРОВА

Уҡыусыларҙы халыҡ традициялары нигеҙендә тәрбиәләү тәжрибәһенән

1. Кеше идеалһыҙ йәшәй алмай. Хәҙерге заманда мәғариф, идеология өлкәһендә бер ниндәй ҙә идеал ҡалманы. Кеше бер нимәгә лә ышанмай. Ошондай осорҙа халыҡ традицияларын файҙаланырға кәрәк. Сәнки халыҡ тәрбиә эшендә үҙенең үткән юлын, ышаныуҙары, гөрөф-ғәҙәттәрҙе файҙаланған.

2. Халыҡ традицияларын ҡулланыу, халыҡ педагогикаһына мөрәжәғәт итеү — көн талабы булғас, уны яҡшы итеп өйрәнергә, хәҙерге шарттарға яраҡлаштырып, дәрестәрҙә, синыфтан тыш эштәрҙә ҡулланырға кәрәк.

3. Халыҡ традициялары нигеҙендә тәрбиәләүҙең беҙ ҡулланған алымдары:

— халыҡтың тарихи үткәнен, боронғо йолаларын, гөрөф-ғәҙәттәрен тергеҙеү маҡсатында "Ҡаҙ өмәһе", "Аулаҡ өй", "Ҡарға бутҡаһы" байрамдары үткәреү һәм башҡалар.

4. Тыуған яҡты өйрәнеү түңәрәге ойоштороу. Башҡорт халҡының традицион музыка ҡоралдары булған ҡурайҙа, ҡумыҙҙа өйрәтергә була.

5. Бөтә йыйылған материалдар кабинетта туплана.

6. Әҙәбиәт дәрестәрендә "Башҡорт халыҡ ижады" темаһын үткәндә үҙебеҙҙең ауылды уратып алған тау, урман, йылға исемдәренең легендаларын өйрәнеү.

7. Уҡыусыларҙан үҙҙәренең шәжәрәләрен төҙөтөү. Был эшкә ата-әсәләрҙе йәлеп итеү. Уҡыусылар ата-бабаларының исемдәрен, фамилияларының шул исемдәргә бәйле булыуын асыҡлау һ. б. шундай эштәр ойоштороу.

«Башҡорт теле һәм әҙәбиәтен уҡытыуҙы этнолингвокультурологик нигеҙҙә ойоштороу »

«Преподавание башкирского языка и литературы на этнолингвокультурологической основе»

Башҡорт теле һәм әҙәбиәте уҡытыусыларының республика семинары

Республиканский семинар учителей башкирского языка и литературы

Стәрлебаш

2006

Стерлибашевский район

с. Стерлибашево

Министерство народного образования Республики Башкортостан

ПРОГРАММА

семинара-совещания специалистов рай(гор)уно, курирующих родные языки по теме

«Актуальные проблемы организации изучения родных языков и пути повышения качества их преподавания»

БИРО, актовый зал

26 января 2001года

Заманса кабинет — семинарҙың төп темаһы

26 апрелдә Урмияҙ урта мәктәбендә "Башҡорт теле һәм әҙәбиәте кабинеттарын заманса йыһазландырыу" темаһы аҫтында башҡорт теле уҡытыусыларының район семинары үтте. Был семинарҙа районыбыҙҙың төрлө мәктәптәренән 25 уҡытыусы ҡатнашты.

Семинарҙың тәүге өлөшөндә уҡытыусылар ике төркөмгә бүленеп, IX һәм IV синыфтарҙа асыҡ дәрестәр ҡараны. Сәлимә Әбүбәкерованың Ф. Сөләймәновтың тормошо һәм ижадына арналған," Ят ерҙәрҙә ятып ҡалһа ла..." тигән дәресе уҡытыусылар тарафынан юғары баһаланды. Тәжрибәле уҡытыусы дәресен бай күргәҙмәлелек, техник саралар, Штейнберг системаһын ҡулланып, уҡыусыларҙың теманы ныҡлы үҙләштереүенә өлгәште.

IV класта Юлиә Сәмиғуллинаның "Һандар" темаһына үткәргән дәресе лә тик маҡтау һүҙҙәренә генә лайыҡ булды. Йәш уҡытыусы, беренсе йыл ғына эшләүенә ҡарамаҫтан, үҙен бай телмәрле, яңылыҡтарға, ижади эшләргә ынтылыусан уҡытыусы итеп күрһәтте.

Районыбыҙҙа иң һәләтле, ижади эшләүсе уҡытыусыларҙың береһе Фәһимә Ғәлиева. Р. Ғариповтың яҡты иҫтәлегенә бағышлап, "Моң ҡалдырып китте мәңгегә" тигән кластан тыш сара күрһәтте. Сәхнәнең биҙәлеше, китаптар күргәҙмәһе, уҡыусыларҙың оҫта сығыштары — былар бөтәһе лә уҡытыусының сараға ныҡлап, төптән уйлап әҙерләнеүе тураһында һөйләй. Был кластан тыш сараның уңышлы үтеүенә уҡытыусылар Р. Сәфиуллин, Р. Шәмғолова, Н.Төхбәтуллина, А. Йәрмөхәмәтоваларҙың да өлөшө ҙур.

Ҡаралған дәрестәрҙән, саранан һуң уҡытыусылар мәктәп музейы эше менән танышты. Эльза Нәфҡәт ҡыҙы етәкләгән музейҙың төрлө экспонаттарға, стендтарға, материалдарға бай булыуы, уларҙың зауыҡ менән урынлаштырылыуы береһен дә битараф ҡалдырманы. Тыуған яҡты өйрәнеү түңәрәгендә шөғөлләнеүселәрҙең "Һәр ауылдың үҙ күрке" тигән видеофильмы бөтәһендә лә һоҡландырҙы.

Семинарҙың теоретик өлөшөндә уҡытыусылар ҡаралған дәрестәр һәм семинар темаһы буйынса фекер алышты. Әйтергә кәрәк, бында башҡорт теле кабинеты (мөдире С. Әбүбәкерова) заман талаптарына тулыһынса яуап бирә.

Уҡыусыларҙы башҡорт теле серҙәренә төшөндөрөү, милли үҙаң тәрбиәләү, телебеҙҙең бәҫен арттырыу — башҡорт теле уҡытыусыларының төп бурысы. Был матур байрам төҫөн алған саранан уҡытыусылар тәжрибә туплап, бик күп яңылыҡтар алып таралышты.

С. ӘҮДИЙӘРОВА.

Тема семинара:

« Система контроля качества знаний учащихся »

Администрация школы.

Директор школы

– Гильванова Эльза Нафгатовна.
Стаж работы- 25 лет

Заместитель директора по учебно-воспитательной работе

– Абубакирова Салима Анваровна.
Стаж работы – 24 лет

Заместитель директора по воспитательной работе

– Ярмухаметова Флорида Кияметдиновна.
Стаж работы - 20 лет

Педагогический коллектив

Школа педагогическими кадрами укомплектована. В 2008- 2009 учебном году в школе работают всего 24 педагога. Из них: с высшим образованием – 16, со среднеспециальным образованием – 8.

УВАЖАЕМЫЕ КОЛЛЕГИ, УЧАСТНИКИ РАЙОННОГО СЕМИНАРА ЗАВУЧЕЙ ПО ПРОБЛЕМЕ: "Работа с одаренными детьми на уроках и во внеурочной деятельности".

Педагогический коллектив и администрация Урмиязовской С(П)ОШ в лице:

директора: Шамсутдинова М.Ф.

зам.директора по УВР: Миниахметовой Р.А.

зам.директора по ОВР: Гайбадуллина Р.В.

приветствуют вас и предлагают следующий план посещения нашей школы:

I. Встреча гостей:
с $10^{30} - 11^{00}$

П. Посещение уроков:
с $11^{00} - 11^{45}$

1. Урок русской литературы в 11-м классе- учительница Шаймуратова И.Х.
2. Урок математики в 10Б классе- учительница Галиуллина З.А.
3. Урок башкирской литературы в 5А классе- учительница Абубакирова С.А.

Тырыш хеҙмәткә оло баһа

МИНИСТЕРСТВО ОБРАЗОВАНИЯ И НАУКИ
РОССИЙСКОЙ ФЕДЕРАЦИИ

НАГРАЖДАЕТ

ПОЧЕТНОЙ ГРАМОТОЙ

Абубакирову Салиму Анваровну,

учителя
муниципального бюджетного общеобразовательного учреждения
«Средняя общеобразовательная школа» села Урмиязы
муниципального района Аскинский район
Республики Башкортостан,
за значительные успехи в организации и совершенствовании
учебного и воспитательного процессов, формирование
интеллектуального, культурного и нравственного развития
личности, большой личный вклад в практическую подготовку
учащихся и воспитанников

Заместитель Министра **М.А.Камболов**

Приказ от "14" 08 2013 г. № 710/к-н

ТАНЫТМА

Сәлимә Әнүәр кызы Йәнбәкова иптәш

«БАШҠОРТОСТАН РЕСПУБЛИКАҺЫНЫҢ МӘҒАРИФ МИНИСТРЛЫҒЫ»

билдәһе менән бүләкләнә

М. У. Башҡортостан Республикаһы мәғариф министры (ҡултамға)

Өфө ҡалаһы
Ҡарар № 65 1997 йыл 21.01.

УДОСТОВЕРЕНИЕ

Тов. Янбекова Салима Анваровна

награждена значком «ОТЛИЧНИК ОБРАЗОВАНИЯ РЕСПУБЛИКИ БАШКОРТОСТАН»

Министр образования Республики Башкортостан

М. П. (подпись)

гор. Уфа
Решение № 65 от 21.01. 1997 г.

100 ЛЕТ ОБРАЗОВАНИЯ
РЕСПУБЛИКИ
БАШКОРТОСТАН

Указом Главы
Республики Башкортостан
от 24 декабря 2018 года
юбилейной медалью
«100 лет образования
Республики Башкортостан»
награжден(а)

Абубакирова
(фамилия)
Салима
(имя)
Анваровна
(отчество)

ВРИО Главы
Республики
Башкортостан **Р. Хабиров**

МП

Башҡортостан Республикаһы Башҡорт ҡатын-ҡыҙҙарының мәҙәни, социаль һәм рухи үҫеш буйынса “Ағинәй” төбәк йәмәғәт ойошмаһы

РӘХМӘТ ХАТЫ

Милләтебеҙҙең аң яктырткысындағы утты,
донъябыҙҙағы котто, күнелдәрҙәге рухты һаклар,
эштәребеҙгә ырыҫ, беләккә көс, йөрәккә сәм кундырыр,
көнитмешебеҙҙәге йола-ҡағиҙәләргә йән өрөр,
туған тел, тыуған йорт, тыуған ауыл, тыуған ил төшөнсәләрен
иң изгегә әйләндерер катын-кыҙға -
ағинәйгә (“Ағинәйҙәр коро”на), акһылыуға -

Асҡын районы Урмияҙ ауылы ағинәйе

Сәлимә Әнүәр ҡыҙы Әүбәкероваға

әҙәп-әхлак, фиҙакәрлек, ихласлык, егәрлелек өлгөһө өсөн
оло рәхмәт белдерелә.

Гөлфиә ЯНБАЕВА,
Башҡортостан Республикаһы Башҡорт ҡатын-ҡыҙҙарының мәҙәни,
социаль һәм рухи үҫеш буйынса “Ағинәй” төбәк йәмәғәт ойошмаһы етәксеһе

Бөтөн донъя башҡорттары ҡоролтайы
Башҡарма комитеты
Ғаилә, әсәлек, балалыҡ һәм атайлыҡ мәсьәләләре буйынса комиссия

ТАНЫТМА

**Башҡорт ҡатын-ҡыҙҙарының этник мәҙәниәтте,
рухи традицияларҙы, йолаларҙы,
халыҡ педагогикаһының иң яҡшы өлгөләрен тергеҙеү,
һаҡлау һәм үҫтереү, башҡорт ҡатын-ҡыҙының йәмғиәттәге
һәм дәүләттәге социаль статусын күтәреү,
уның заман талаптарына ярашлы шөғөлө,
карьераһына булышлыҡ итеү,
шулай уҡ башҡорт ғаиләһен нығытыу буйынса
йәмәғәт эшмәкәрлеген әүҙемләштереү маҡсатында төҙөлгән
“Ағинәйҙәр ҡоро”ноң ошо танытмаһы**

Аубубакирова Сәлимә Әнвәр кызы

тапшырыла һәм ул

Урмияҙ ауылы ағинәе

ағинәйе, тип раҫлана.

итеп билгеләнә

**Бөтөн донъя башҡорттары ҡоролтайы
Башҡарма комитеты рәйесе** **Аҙнабаев Р.Т.**

**Ғаилә, әсәлек, балалыҡ һәм атайлыҡ
мәсьәләләре буйынса комиссия рәйесе** **Янбаева Г. Г.**

ЙӘМҒӘТ ОЙОШМАЛАРЫНЫҢ ХАЛЫҠ-АРА БЕРЛЕГЕ
«БӨТӘ ДОНЪЯ БАШҠОРТТАРЫ ҠОРОЛТАЙЫ (КОНГРЕСЫ)»
БАШҠАРМА КОМИТЕТЫ

ИСПОЛНИТЕЛЬНЫЙ КОМИТЕТ МЕЖДУНАРОДНОГО СОЮЗА ОБЩЕСТВЕННЫХ ОБЪЕДИНЕНИЙ «ВСЕМИРНЫЙ КУРУЛТАЙ (КОНГРЕСС) БАШКИР»

THE INTERNATIONAL UNION OF PUBLIC ORGANIZATIONS
«THE WORLD CONGRESS OF BASHKIRS»

РӘХМӘТ ХАТЫ

Асҡын районы
Урмияҙ урта белем биреү мәктәбенең
башҡорт теле һәм әҙәбиәте уҡытыусыһы

Әбүбәкерова Сәлимә Әнүәр ҡыҙы

халҡыбыҙҙың мәҙәниәтен, тарихын үҫтереүҙә,
йолаларға, телгә һөйөү тәрбиәләүҙә
әүҙем ҡатнашҡаны өсөн

РӘХМӘТ ХАТЫ

менән бүләкләнә.

Йәмғәт ойошмаларының халыҡ-ара берлеге
"Бөтә донъя башҡорттары ҡоролтайы (конгресы)"
Башҡарма комитеты рәйесе

Искәндәр Юлдашев
Ғинуар, 2020 йыл

Нигеҙ: Бойороҡ № Н- 12 31.01.2020 йыл

ЙӘМҒӘТ ОЙОШМАЛАРЫНЫҢ ХАЛЫҠ-АРА БЕРЛЕГЕ
«БӨТӘ ДОНЪЯ БАШҠОРТТАРЫ ҠОРОЛТАЙЫ (КОНГРЕСЫ)»
БАШҠАРМА КОМИТЕТЫ

ИСПОЛНИТЕЛЬНЫЙ КОМИТЕТ МЕЖДУНАРОДНОГО СОЮЗА ОБЩЕСТВЕННЫХ ОБЪЕДИНЕНИЙ «ВСЕМИРНЫЙ КУРУЛТАЙ (КОНГРЕСС) БАШКИР»

THE INTERNATIONAL UNION OF PUBLIC ORGANIZATIONS
«THE WORLD CONGRESS OF BASHKIRS»

МАҠТАУ ГРАМОТАҺЫ

Асҡын районы Урмияҙ ауылының
"Агинәйҙәр ҡоро" етәксеһе

Сәлимә Әнүәр ҡыҙы Әбүбәкерова

Бөтә донъя башҡорттары ҡоролтайы һәм Башҡорт ҡатын-ҡыҙҙарының "Агинәй" республика йәмғәт ойошмаһы эшендәге әүҙемлеге, башҡорт йәмғиәте тормошона йән һәм йәм өрөү буйынса фиҙаҡәрлеге, халыҡ араһында алып барылған тәрбиәүи һәм хеҙмәт һабаҡтары, матур рухиәт һәм йәшәү рәүеше өлгөһөн кәүҙәләндереүсе булғаны өсөн

Маҡтау грамотаһы

менән бүләкләнә.

Йәмғәт ойошмаларының халыҡ-ара берлеге
"Бөтә донъя башҡорттары ҡоролтайы (конгресы)"
Башҡарма комитеты рәйесе

Данир Ғәйнуллин
Апрель, 2019 йыл

Нигеҙ-Бойороҡ №Н-18 08.04.2019 йыл

Благодарственное письмо

БАШҠОРТОСТАН РЕСПУБЛИКАҺЫ

МӘҒАРИФ МИНИСТРЛЫҒЫ

Асҡын районы Үрмиәҙ урта мәктәбенең башҡорт теле һәм әҙәбиәте уҡытыусыһы Әбүбәкерова Сәлимә Әнүәр ҡыҙына

башҡорт теле һәм әҙәбиәте буйынса уҙғарылған регион-ара һәм республика олимпиадаһы еңеүсеһен әҙерләгәне өсөн рәхмәт белдерә

Министр Ә.С. Ғаязов

Өфө - 2013

МИНИСТЕРСТВО ОБРАЗОВАНИЯ РБ
Башкирский государственный
педагогический университет им. М. Акмуллы

БАШКИРСКИЙ ГОСУДАРСТВЕННЫЙ ПЕДАГОГИЧЕСКИЙ УНИВЕРСИТЕТ им. М. Акмуллы

Грамота

награждается учительница башк. яз и лит-ры Абубакирова Салима Анваровна

за высокие показатели ученика в республиканской интернет-олимпиаде "Героям Отечественной войны 1812 г. посвящается"

Министр образования Республики Башкортостан — *А.С. Гаязов*

Уфа, 2012

МУНИЦИПАЛЬНЫЙ РАЙОН АСКИНСКИЙ РАЙОН
РЕСПУБЛИКИ БАШКОРТОСТАН

БЛАГОДАРСТВЕННОЕ ПИСЬМО

Асҡын районы муниципаль район хакимиәте

Асҡын районының Урмияҙ урта мәктәбендә оҙаҡ йылдар уҡыусыларға башҡорт теле һәм әҙәбиәтенән төплө белем биреп, туған телебеҙгә һөйөү тәрбиәләгән, халҡыбыҙҙың йолаларын һәм ғөрөф-ғәҙәттәрен һаҡлау, үҫтереүгә ҙур өлөш индергән һәм әүҙем йәмәғәт эшмәкәрлеге өсөн ***Сәлимә Әнүәр ҡыҙы Әбүбәкероваға*** *рәхмәт белдерә.*

Хакимиәт башлығы **Р.М.Дихин**

Бойороҡ № 46 -к
31 январь 2020 йыл

Благодарность

Абубакировой Салиме Анваровне

за участие в проекте «ЗЕМЛЯКИ» — создании истории районов Башкортостана в лицах.
ЗЕМЛЯКИ восстанавливают связь поколений, учат чтить память предков, ценить труд современников и заботиться о счастье потомков. Именно они делают нас единым народом. То, что Вы приняли участие в этом проекте, говорит о Вашем неравнодушии, о любви к родной земле и простым людям; о том, что Вы настоящий патриот республики.
Искренне благодарим Вас за это!
Башкортостан — земля богатой истории и традиций. Отмечая сегодня выдающихся земляков, мы не просто отдаем им заслуженную дань уважения. Мы закладываем фундамент будущего процветания, потому что привести к нему может только честная совместная работа — каждого на своем месте. Работа, к которой уже приступили наши Земляки.

С уважением,
Президент
Республики Башкортостан ***Рустэм Хамитов***

Руководитель исполкома Башкортостанского регионального отделения партии «Единая Россия» ***Альберт Мифтахов***

ПРОЕКТ ПАРТИИ «ЕДИНАЯ РОССИЯ»
Земляки

Мин һәм матбуғат

28 ноября, 1996 год Районная газета "Надежда"

НЕ РАСТЕРЯТЬ БЫ НАМ СВОИ КОРНИ...

(Окончание. Начало на 1 стр).

С. ЯНБЕКОВА, учительница башкирского языка и литературы Урмиязовской средней школы.

З.Биишеваның 100 еллығына

Әҫәрләрен уҡыған саен уҡыйһы килә

С.ӘБУБӘКИРОВА, Урмияҙ урта мәктәбе уҡытыусыһы.

4иче бит — Ышаныч

Үрнәкле ғаиләләр

Кунакчыл йорт

З.КУЗНЕЦОВА.

27 февраль, 2008 ел

Сегодня — Международный день родного языка

На снимке: учительница Урмиязовской средней школы Салима Анваровна Абубакирова.

(Материал о ней читайте на 7 стр.)

Реализация Закона РБ о языках

Пробудить любовь

С 30-х годов прошлого века воспитывалось немало поколений башкир, которые не знали своего происхождения, историю развития, культуру, язык. Неведомо было и то, что скорбная песня «Тафтиляу» родилась у нас вслед за зверским преступлением царского карателя Тевкелева и его команды по отношению к жителям деревни Сеянтусс Балыкчинской волости.

К сожалению, до 80-х годов башкирами, проживающими по берегам реки Тюй, изучался в качестве родного татарский язык. В школах обучение велось по учебникам, изданным в Казани. И неудивительно, что многие считали родной республику Татарстан. Это привело к незнанию учащимися своей республики, ее культуры, истории.

В Урмиязовской средней школе башкирский язык начали изучать с 1978 года.

В 1982 году в коллектив учителей района влились три молодых специалиста, выпускники Стерлитамакского педагогического института — учителя башкирского языка и литературы. В числе их была С.А. Абубакирова, она получила направление в Урмиязы.

Уроки башкирского языка и литературы нацелены на воспитание у детей национального духа, гордости за свой народ. Учащиеся в первую очередь должны знать свой родной язык, историческое прошлое своего народа, его культурное наследие.

А. САЛИМУЛЛИНА.

21 февраля — АСКИНСКАЯ НОВЬ — 7

мәктәбендә гәзиткә яҙылыусы көнө үткәрҙек. Уҡыусылар һәм уҡытыусылар ташламалы хаҡҡа «Ышаныч» һәм «Аҫҡыным —йәнтөйәгем» гәзиттәренә яҙылып, «Ике гәзиткә яҙыл да бүләк от!» акцияһында ҡатнашты. Урындағы почта бүлексәһе начальнигы Әнфисә Абрарова менән хат ташыусы Рәйлә Ахунова республика баҫмаларына ла яҙҙырып, квитанциялар таратты.

«Уҡытыусылар коллективы йыл да гәзит-журналдарға бик әүҙем яҙыла.Уҡыусылар һәм ата-әсәләр араһында аңлатыу эштәре алып баралар. Шуға күрә халыҡ ун көнлөктәр барышында ташламалы хаҡҡа яҙылып ҡалырға тырыша. Ауыл халҡы араһында, оло йәштә булыуҙарына ҡарамаҫтан, иң күп гәзит һәм журналдарҙы Мәүли Солтанов менән Хәлфәт Гәрәев яҙҙыра», — тине Әнфисә Мөхәмәтзыя ҡыҙы.

Наилә Имаева.

Автор фотоһы.

Гәзиткә яҙылыусылар Әнфисә Абрарова (алғы рәттә) менән.

Етенселәр башҡорт теле уҡытыусыһы Сәлимә Әнүәр ҡыҙы менән.

Дуҫтарыбыҙ артты

Декада барышында Урмияҙ урта мәктәбенең VII класс уҡыусылары ла «Аҫҡыным— йәнтөйәгем» гәзитенә яҙылды. 17 уҡыусының бишеһе «4» һәм «5» билдәләренә генә өлгәшһә, Илсур Мөхәмәтдиновтың көндәлеген тик «бишле»ләр генә биҙәй. Әйткәндәй, уны мәктәптә "бәләкәй бизнесмен" тип йөрөтәләр. Класташтары ул эшләп алып килгән кәнфиттәрҙе теләп һатып ала.

Район олимпиадаларында ла яҡшы һөҙөмтә күрһәтәләр: Фәриҙә Ғәләүетдинова — башҡорт теленән I, Зөлфирә Әхтәмова рус теле һәм географиянан II урын яулаған. Был класта малайҙарға ҡарағанда ҡыҙҙар спортты нығыраҡ ярата икән. Биш ҡыҙ мәктәптең баскетбол командаһында уйнай. Район мәктәптәре араһында Ҡатын-ҡыҙҙар көнөнә арналып үткәрелгән ярышта III урын яулағандар. Башҡорт теле уҡытыусыһы Сәлимә Әнүәр ҡыҙы уларҙы: «Етенселәр дуҫ, татыу. Араларында оҫта итеп шиғыр һөйләүселәр ҙә күп. Районыбыҙға килгән яҙыусылар алдында сығыш яһағанда, айырыуса ныҡ тырыштылар. Класс етәкселәре Гөлназ Мәрүиева улар менән Йыл темаһына арналған тәрән йөкмәткеле асыҡ дәрес тә күрһәтте», — тип маҡтаны.

Сулпан Ғилметдинова.

Марат Юнысов фотоһы.

Ябай ҙа ул, бөйөк тә

Һөнәрен яратҡандар ғына уңыш ҡаҙана, балалар һөйөүен яулай

Уҡытыусы — һәр саҡ донъяға тәҙрә булған. Уның иңдәренә ауыр һәм яуаплы бурыс йөкләтелгән. Ул уҡыусыларға белем бирә, ошо ҡатмарлы донъяла юғалмаҫҡа, үҙ юлдарын табырға, дәрәжәләрен һаҡларға, маҡсатсан булырға өйрәтә. Милләт киләсәген ҡайғыртҡан башҡорт теле уҡытыусылары улар араһында айырым урын алып тора. Урмияҙ мәктәбе уҡытыусыһы Сәлимә Әнүәр ҡыҙы Әбүбәкерова шундайҙарҙың береһе.

Сәлимә Әбүбәкерова Баймаҡ районы Ишмырҙа ауылында Сәлихә һәм Әнүәр Йәнбәковтарҙың туғыҙ балалы ғаиләһендә дүртенсе бала булып донъяға килә. «Бала сағыбыҙҙан атайымдың башҡорт ирҙәренә генә хас ныҡышмалылығын, егәрлеген, әсәйемдең сабырлығын, атай абруйын күтәреүен күреп үҫтек. Әсәйем ғүмере буйы гәзит, журналдар алдырып, уҡып, йыйып барҙы», — тип иҫкә ала ул балалыҡ йылдарын. Сәлимә Әбүбәкерова мәктәптә тырышып уҡый, әүҙем була. Ә апаһы мәктәпкә эшкә ҡайтҡас, уның күңелендә уҡытыусы булыу теләге уяна. Был хыялын ул Стәрлетамаҡ педагогия институтының филология факультетында уҡып, тормошҡа ашыра. Ҡулына диплом алғас, йүнәлтмә буйынса районыбыҙға эшкә ебәрелә. Бына ошонан башлана ла инде Сәлимә Әнүәр ҡыҙы тормошоноң бөтөнләй яңы бите.

Сәлимә Әнүәр ҡыҙын коллектив бик яҡшы ҡаршы ала. Башҡорт телен уҡытыуға ҡаршы булған ата-әсәләр булыуы ғына борсой йәш уҡытыусыны, шулай ҙа ул баҙап ҡалмай. Әсә телен өйрәнеүҙең мөһимлеген иҫбатлап, ата-әсәләр йыйылыштарында даими

Тәжрибәле уҡытыусы Сәлимә Әнүәр ҡыҙы Әбүбәкерова.

ышаныуы мөһим икәнлеген аңлап, һәр

алыштырғыһыҙ уҡытыусыға әйләнә. Ул

Изгелектәрең үҙеңә әйләнеп ҡайтһын!

Ике туған апайым Сәлимә Әбүбәкирова – иҫ киткес туған йәнле, изге күңелле, шәфҡәтле кеше

Ике-өс туғандарың да бер туғаныңдай яҡын була. Әсәйемдең бер бөртөк кенә ҡустыһы Әнүәр ағайымдың балалары – нәҡ шундай. Районыбыҙҙың Ишмырҙа ауылында тыуып үҫкән әсәйем Фәхерниса Әфләтунова Ғәфифә һәм Хөснөтдин Йәнбәковтарҙың ғаиләһендә өсөнсө бала була. Өлкән ҡыҙҙары Өммөниса, бер ҡыҙын етем ҡалдырып, 1940 йылда ауырып, үлеп ҡала. 1917 йылғы Нуриәслән ағалары һуғыш башланырҙан өс ай элек кенә өйләнә. Ул тәүгеләрҙән булып яуға китә һәм 1942 йылдың һалҡын ғинуарында Волга өсөн барған ҡаты алышта батырҙарса һәләк була.

Иң бәләкәй, төпсөк ҡустылары Рәхимйән ағай тураһында: "Еңгә ҡулында бик йонсоп йәшәне, тамағы ашҡа туйманы. Үҙем уҫал ҡәйнә ҡулындамын. Иртәнсәк һыйыр һауа сыҡҡанда, бәләкәс кенә шешәне һарай башының егенә ҡыҫтырам, һауып бөткәс, шул шешәгә һөт ҡоям. Көн дә шулай эшкә китешләй баяғы шешәне йылы ҡуйыныма ҡыҫтырып, юл ыңғайы әсәйемдәргә индереп китәм. Рәхимйән үҙе килгеләгәндә лә тамағын туйҙырырға тырышам. Ауырыны ла, асыҡты ла 14 йәшлек үҫмер. Әсәйем дә ауырыны. 1944 йылда – әсәйебеҙ, 1945 йылдың майында ҡустыбыҙ вафат булды", – тип әсенеп, йыш телгә алыр ине. "Беҙ хәҙер Әнүәр ҡустым менән бейәнең ике имсәге кеүек кенә ҡалдыҡ", – тип

ҡына кистәрен дә парлашып, оло самауыр артында оҙаҡ итеп үткәндәрҙе хәтерләп, һөйләшеп ултырырҙар ине.

Әсәйемдең ана шул ҡустыһы Әнүәр ағай менән Сәлиха еңгәйем Йәнбәковтар ғаиләһендә туғыҙ бала үҫте. Өй эсе күмәк бала тауышынан гөрләп торор ине. Бәхеткә күрә, уларҙың барыһы ла хәҙерге көндә имен-һау, бер-береһе өсөн йән атып, саҡырышып, бик татыу, дуҫ йәшәй өс ҡыҙ, алты ул.

Тыуған ауылымда былтыр йәй "Ҡыҙҙар ҡайтты ауылға!" исемле бик матур байрам үтте. Күңелде, әллә бармаҫҡа ла ҡуйырғамы, тигән икеле-микеле тойғолар уратып алғанда, иң олоолары – Мәүлиҙә апайым, тура үҙебеҙгә ҡайт, тип өҙә һуҡты. Ике туған апай-һеңлем, ағай-ҡустыларым менән бер өҫтәл артында ултырып, самауырҙы йыҡҡансы рәхәтләнеп һөйләшеп, күрешеп ҡайтыуыма әле булһа ла шатланып бөтә алмайым.

Республиканың төньяғында урынлашҡан иң алыҫ Асҡын районының Урмияҙ ауылында йәшәүсе Сәлимә апайыма ғүмерем буйы рәхмәтлемен. Ул – Тәлғәт ағайым менән, ә мин уның ҡустыһы Әхәт менән бер класта уҡыныҡ. Мәктәпте тамамлап, бер йыл ауылда эшләгәс, Сәлимә апайым Стәрлетамаҡ пединститутының филология бүлегенә уҡырға инде. Өс йылдан һуң мин дә шул уҡ уҡыу йортоноң башланғыс кластар бүлегенә уҡырға барҙым. Тик дөйөм ятаҡ менән ауырлыҡ килеп тыуғас, Сәлимә апайым бер икеләнеүһеҙ мине бишенсе итеп үҙенең янына һыйындырҙы. Бер кешелек тар ғына карауатта икәүләшеп бер нисә ай

тәнәфестәрҙә туңдырма йә берәй тәмлекәс менән һыйлай. Алыҫ райондан булғас, ауылға йыш ҡайтып булмай, һағындыра. Һыуытҡысы ла, телевизоры ла булған күңелле генә, ҡот уйнап торған бүлмәләренә барған һайын, апайым тиҙ генә берәй ризыҡ бешерә һалып, тәмле һыйы менән сәй эсерә, хәлемде һораша. Райондаш студенттар менән осрашыу кисәләрендә, байрамдарҙа бөҙрәләтеп алған оҙон толомомдо тарап, ике яҡҡа ярып: "Һиңә ошолай оҡшай!" – тип матур итеп ҡыҫтырып ҡуя. Уҡыуын тамамлап, йүнәлтмә буйынса алыҫ Асҡын районына эшкә киткәс, үҙен ныҡ һағындым, уның йылы ҡарашы, ҡайғыртыусанлығы, хәстәрлеге етмәүен тойҙом. Һуңғы дәүләт сығарылыш имтихандарын биреп йөрөгән мәлдә апайым, йәйге ялға сығып, әллә күпме күстәнәсен тейәп, яныма тукtаны. Ашханаға, кинотеатрға алып барҙы.

Әнүәр ағайым ҡыҙын үҙебеҙҙең районға ҡайтарып алырға тип юллап та бөткәйне, тик ейер ризығы шул яҡтарға яҙғандыр, күрәһең. Ғүмерлек тормош иптәше Фидарит еҙнәне осратып, алыҫ яҡтарҙы үҙ итте. Үкенерлек булманы яҙмышы апайымдың: оҙаҡ йылдар ҡайны-ҡәйнәһе менән татыу йәшәне, баһадирҙай өс ул табып үҫтерҙе. Хәҙерге көндә ике улын өйләндереп,

маусы дини кешеләр булды. Бына хәҙер уларҙың өс ҡыҙы ла – Мәүлиҙә, Сәлимә апайҙар, Мәүлиә һеңлем шул юлды дауам итә: йыл да Өфө мәсетенә дини уҡыуҙарға йөрөйҙәр, ситтән тороп Ырымбур мәҙрәсәһендә юғары дини белем алалар, ауыл мәсетендә уҡыу ойошторалар. Хеҙмәтенә күрә – хөрмәте, тиҙәр. Баймаҡ ҡыҙының ике ятып бер төшөнә лә инмәгән, республиканың иң осонда ятҡан төньяҡ райондарҙың береһенә барып, татарлашҡан башҡорт балаларын саф башҡортсаға

БАЙМАҠТАН ТӨШКӘН КИЛЕН

Асҡын балаларында туған телгә һөйөү тәрбиәләй

Тел проблемаһы күтәрелгән һайын күңелемде борсоулы уйҙар биләй. "Теле юҡтың иле юҡ", – тип боронғоларҙың юҡҡа әйтмәгәненә тағы ла бер тапҡыр инанаһың.

Теленә тоғро ҡалған, халыҡ яҙмышына битараф булмаған мөғәллимә, башҡорт теле һәм әҙәбиәте уҡытыусыһы Сәлимә апай Әбүбәкирова-Йәнбәкова тураһында һүҙем. Апай бына инде утыҙ йылға яҡын Асҡын районының Урмияҙ ауыл мәктәбендә башҡорт теленән уҡыта. Ул ауылда беренсе башҡорт теле уҡытыусыһы. Баймаҡ районынан беҙҙең ауылға килен булып төшкән.

Уҡыусыларҙа телгә һөйөү, хөрмәт тәрбиәләүҙә күп көс һалды. Эшләй башлағас, әлбиттә, ҡаршылыҡтар булғандыр, әммә ул һәр уҡыусының күңеленә юл таба алды. Әлбиттә, яңы быуын балаларына телгә ҡарата ҡыҙыҡһыныу үҙ милләте өсөн янған уҡытыусы тарафынан һалынған.

Оҙаҡ йылдар күрше генә йәшәп, Сәлимә апайҙың бер тапҡыр ҙа татар телендә һөйләшкәнен ишетмәнем! Бәләкәй саҡта аптырай, хатта үҙем педагогия колледжына уҡырға ингәс тә төшөнөп бөтмәй инем: нисәмә йыл буйы сит ерҙә йәшәп, нисек инде ул үҙ телен онотмаған, хатта иҫәнләшкәндә лә беҙҙеңсә "исәнмесез" тип түгел, ә "һаумыһығыҙ" ти?! Йылдар үткәс, бигерәк тә телгә ҡарата ҡаршылыҡтар күбәйгән һайын, күршемде нығыраҡ аңлайым: балаларҙы дәрес ваҡытында ғына түгел, ә һәр ваҡыт – мәктәптә, урамда, экскурсия ваҡытында ла тәрбиәләү мотлаҡ. Әйтеп үтергә кәрәк, тәжрибәле уҡытыусы заман менән бергә атлай: уҡыусыларға "Бәйләнештә" аша эш бирә һәм уны тикшерә. Минең уйым буйынса, был ҡыҙыҡлы алым. Сөнки уҡыусылар бер төрлөлөктән тиҙ ялҡа.

Мөғәллимәнең ҡулынан килмәгән эш юҡ: тәмле-тәмле башҡорт аштары менән һыйлай (ҡоротто беренсе тапҡыр Сәлимә апайҙарҙа ашаным), йәй етһә, ишек алды матур-матур сәскәләргә күмелә, өйҙәренән ҡунаҡ өҙөлмәй. "Алтын тирмә" телеуйынында ла малайҙары менән бергәләп еңеп ҡайттылар.

Сәлимә апайға киләсәктә сәләмәтлек, эшендә уңыштар, ҡатын-ҡыҙ бәхете теләйем. Тағы ла бер тапҡыр: " Ул – теленә тоғро уҡытыусы!" – тип әйтке килә.

Инзилә ҒӘЛИЕВА.

Асҡын районы,
Урмияҙ ауылы.

Асҡыным — йәнтөйәгем

Ҡоролтайҙы ҡаршылап

МИЛЛӘТЕМӘ КӨС ӨҪТӘҺЕН

башҡортомдоң ҙур ҡоро

Быйылғы 2010 йыл Башҡортостан тарихында әһәмиәтле ваҡиғаларға бай булыуы менән иҫтә ҡалыр. 2010 йыл Башҡортостанда Республика йылы тип иғлан ителде, сөнки 11 октябрҙә Дәүләт суверенитеты тураһында декларация ҡабул ителеүгә 20 йыл тула, 11-12 июндә III Бөтә донъя башҡорттары ҡоролтайы үтәсәк, 14 октябрҙән 25-нә тиклем Бөтә Рәсәй халыҡ иҫәбен алыу уҙасаҡ. "ТӨРКСОЙ" халыҡ-ара төрки мәҙәниәте ойошмаһы 2010 йылды Әхмәтзәки Вәлиди йылы тип иғлан итте. Был тарихи ваҡиғалар бер-береһенә бик тығыҙ бәйләнгән. Сөнки 1917-1920 йылдарҙа Әхмәтзәки Вәлиди һәм уның көрәштәштәре федерализм һәм автономия өсөн көрәшкә сыҡмаһа, Башҡортостан Республикаһы ла булмаҫ ине, ә уҙған быуаттың 90-сы йылдарында халҡыбыҙ улдары суверенитет өсөн көрәшмәһә, бөгөн Башҡортостанда ҡоролтай үткәреү тураһында һүҙ ҙә булмаҫ ине.

Бынан 8 йыл элек миңә район делегацияһы составында II Бөтә донъя башҡорттары ҡоролтайында ҡатнашыу бәхете тейҙе. Унда алған тәьҫораттар иҫ киткес бай, шатлыҡлы. Баш ҡалабыҙға республикабыҙҙың һәр бер ҡала һәм районынан, башҡорттар элек-электән төпләнеп йәшәгән күрше өлкә һәм республикаларҙан, Рәсәйҙең һәм донъяның иң алыҫ төбәктәренән халҡыбыҙҙың күренекле улдары һәм ҡыҙҙары йыйылған. Ҡала байрамса биҙәлгән, һәр бер кешенең йөҙөндә шатлыҡ нурҙары балҡый, ҙур мөһабәт бинала күренекле шәхестәр, билдәле кешеләр менән бергә ултыраһың, йыйында мөһим ҡарарҙар ҡабул ителә, һәм һин дә шул ҡарарҙар ҡабул итеүҙә ҡатнашаһың... Был — кеше ғүмерендә бер генә тапҡыр була торған бәхет, онотолмаҫ ваҡиға.

Бөтә донъя башҡорттары ҡоролтайы — сираттағы матур саралар ҙың береһе. Уның төп сәйәси маҡсаты — Башҡортостандың конституцион нигеҙҙәрен нығытыу. Ҡоролтай халҡыбыҙҙың телен үҫтереүгә, социаль-иҡтисади хәлен, рухи-мәҙәни тормошон артабан да яҡтыртыуға йүнәлтелгән мәсьәләләрҙе тикшерә һәм тейешле ҡарарҙар ҡабул итә.

II Бөтә донъя башҡорттары ҡоролтайы делегаттары башҡа мөһим тарихи документтар менән бер рәттән, башҡорт халҡына, БР халыҡтарына, РФ-тың ул саҡтағы Президенты Владимир Путинға мөрәжәғәттәр ҡабул итте. Ҡоролтайҙан һуң республикабыҙҙа алға китеш, ҙур үҫеш күҙәтелде. Республикабыҙҙа хөкүмәтебеҙ, Президентыбыҙ тарафынан бигерәк тә социаль өлкәгә ҙур иғтибар бирелә. Ғаиләне нығытыуға, балалыҡты яҡлауға, әсәлекте данлауға, йәштәргә аяҡҡа баҫырға ярҙам итеүҙә төрлө программалар эшләй.

Дәүләттең милли сәйәсәте Башҡортостан халыҡтарының рухи-мәҙәни ихтыяжын, милли мәғарифтың уникаль системаһын үҫтереүҙе тәьмин итә, милләт-ара татыулыҡты, ижтимағи-сәйәси тотороҡлоҡто артабан үҫтереүгә ярҙам итә. Әммә һуңғы ваҡытта республикабыҙҙағы именлек ҡайһы берәүҙәргә оҡшамай башланы. Улар төрлө юлдар менән ыҙғыш сығарырға, тыныслыҡты боҙорға тырыша.

Яҙмамды II Бөтә донъя башҡорттары ҡоролтайы делегаттарының башҡорт халҡына мөрәжәғәтенән өҙөк килтереү менән тамамлайым: "...Бөгөн тарихи үҫеш ҡанундары барлыҡ милләттәрҙе айырыуса ҡиҫкен шарттарҙа һынай. Халҡыбыҙ быңдай һынауҙарҙы аҙ үтмәгән, әммә иң ҡатмарлы замандарҙа ла төшөнкөлөккә бирелмәгән, ауырлыҡтарҙан сығырлыҡ хаҡ юлды таба белгән.

Күршеләр менән йәшәү — тормошобоҙ ҡағиҙәһе, үткән быуындарҙың киләсәккә тапшырған, илде һәләкәттәрҙән һаҡлап алып ҡалған иң ҡиммәтле хазинаһы. Ошо хазинаны арттырып, Башҡортостандағы татыулыҡты күҙ ҡараһылай һаҡлап йәшәйек...".

Сәлимә ӘБУБӘКЕРОВА, Үрмиәҙ мәктәбенең башҡорт теле һәм әҙәбиәте уҡытыусыһы.

Туған телде һаҡлап ҡалыу

милләтен таныусы, халҡы яҙмышы өсөн борсолоусы һәр кешенең бурысы

Һуңғы йылдарҙа мәғариф өлкәһендә үҙгәрештәр бара. Рәсәйҙәге уҡыу-уҡытыу системаһында яңы федераль дәүләт стандарттары үҙ көсөнә инде. Һәр бер башланғыстың ыңғай һәм кире яҡтары була. Әммә мин мәғариф өлкәһендәге был үҙгәрештәргә ыңғай ҡараштамын. Сөнки был — заман талабы.

Федераль дәүләт белем биреү стандарттарының төп маҡсаты — балаларҙың тәбиғи һәләтен асыу, уны артабан үҫтереү. Был эш, һис шикһеҙ, уҡыусыларҙан да, уҡытыусыларҙан да ныҡышмалылыҡ, көс талап итә. Әйткәндәй, һәләтле балалар менән эш һәр мәктәптә күптән инде алып барыла. Уның һөҙөмтәләрен предмет олимпиадалары, төрлө конкурстар нигеҙендә күреп була. Мәҫәлән, үткән уҡыу йылында беҙҙең мәктәп уҡыусылары район олимпиадаларында төрлө фәндәрҙән барлығы 27 призлы урын яуланы. Башҡорт теле һәм әҙәбиәте буйынса күрһәткестәр тағы ла юғарыраҡ булды. XI класс уҡыусыһы Алина Абдуллина республика һәм төбәк-ара олимпиадала — II, ә X кластан Сулпан Шәйхинурова М. Аҡмулла исемендәге Башҡорт дәүләт педагогия университеты үткәргән интернет-олимпиадала II урынға лайыҡ булды.

Бөгөн ҡиҫкен мәсьәләләрҙең береһе — туған телдәрҙе һаҡлап ҡалыу, үҫтереү, камиллаштырыу, донъя кимәленә күтәреү. Был туған тел уҡытыусыларының ғына түгел, үҙенең милләтен таныусы, халҡы яҙмышы өсөн борсолоусы һәр кешенең бурысылыр. Туған теленә булған мөхәббәтенә ҡарап, кешенең мәҙәни кимәленә генә түгел, бәлки, уның граждандлыҡ ҡиммәтенә баһа бирергә мөмкин.

Яңы федераль стандарттар туған телде уҡытыуҙы сикләмәй, киреһенсә, туған тел уҡыу планында бирелгән мотлаҡ өйрәнелә торған федераль предметтар исемлегенә индерелгән. Тимәк, яңы стандарттарҙы тормошҡа ашырыу шарттарында ла туған телдәр федераль предметтар менән бер рәттән өйрәнелергә тейеш.

Телде һаҡлап ҡалыу бөгөн туранан-тура үҙебеҙгә бәйләнгән. Мәктәп директорҙары, директор урынбаҫарҙары, яңы стандарттарға күсеүҙе милли мәғарифты бөтөрөү тип аңлап, йәиһә ата-әсәләрҙең теләгән иҫәпкә алабыҙ тип һылтанып, уҡыу пландарынан туған телдәрҙе алып ташлаһа, беҙ киләсәк быуындарға телебеҙҙе тапшыра алмаясаҡбыҙ.

Үҙенең тарихын, телен, мәҙәниәтен яҡшы белгән кешенең йәшәүе лә мәғәнәле. Төрлө яҡтан алып ҡарағанда ла, ул үҙенең ата-бабалары менән ниндәй бәйләнештә тороуын белә... Үҙенең шул нәҫелдең дауамы икәнен һиҙә, шуға ла унда яуаплылыҡ тойғоһо көслө була. Юғары аң тарафынан һәр бер милләткә ниндәйҙер тәғәйенләнеш, бурыс ҡуйыла. Бына ошоно үтәүгә ул үҙ өлөшөн индерәсәк, сөнки унда яуаплылыҡ тойғоһо көслө. Быңдай кеше ниндәйҙер мауыҡтырғыс уйындарға ла, эскелеккә лә бирелмәйәсәк, сөнки уның үҙе, туғандары, халҡы алдында ҡуйылған бурысы бар.

Тик бер нәмәне аңларға кәрәк: туған тел кешегә бер ваҡытта ла артыҡ йөк булмай. Баланы туған теленән мәхрүм итеү — уны милләтенән яҙҙырыу, милләтеңдән яҙыу һине рухи ҡол итә, йөрәктәге ҡотто юғалта. Туған тел тыумыштан ҡаныбыҙға, бөтөн күҙәнәктәребеҙгә һеңгән. Башҡа ниндәй генә телде камил үҙләштерһәк тә, ул беҙҙең өсөн бары фән, ғилем, ә туған тел — ул һинең тотош булмышың.

Беҙ бөгөн ошоға өлгәшеүҙе төп бурыс итеп ҡуйырға тейешбеҙ. Тәрбиә эше үҙ тамырың нигеҙендә барырға тейеш. Сөнки төп маҡсатың тамырың тоташҡан халыҡ маҡсаты менән тап килгәндә генә һин үҙеңде юғалтмайһың. Йәшәйештә үҙеңде юғалтмауҙан да ҙурыраҡ ҡаҙаныш юҡ.

Башҡорт телен һаҡлау кәрәклеге тураһында Президентыбыҙ Рөстәм Зәки улы Хәмитов та: "Бөгөн донъяла ике миллионға яҡын башҡорт йәшәй икән, башҡорт телен өйрәнергә һәм яҡларға кәрәк. Йәмғиәтте глобаллаштереү шарттарында башҡорт теле рус теле яғынан да, инглиз теле яғынан да ныҡ баҫым кисерә. Ләкин һәр бер тел — донъя мәҙәниәтенең бер күрһәткесе һәм улар яҡлауға мохтаж. Башҡорт телен ҡурсаларға, яҡларға, йәштәргә ярҙам итергә кәрәк", — тине үҙенең бер сығышында.

"Рәсәй Федерацияһында Мәғариф тураһында"ғы яңы Закон ҡабул ителде. Өс йыл әҙерләнде был проект, оҙайлы ҡыйыу бәхәстәр, төрлө фекерҙәр тыуҙырҙы. Рәсәй Федерацияһы Конституцияһының 68-се статьяһы депутаттарҙы дәүләт телдәре мәсьәләһендә һағыраҡ булырға мәжбүр итә, сөнки Төп Законда республикаларҙың үҙ дәүләт телдәрен булдырыуға хоҡуғы гарантиялана. Шулай итеп, башҡорт теле дәүләт теле булараҡ закон тарафынан яҡланған. Шулай ҙа Республикабыҙ мәғариф министры Әлфис Суфиян улы Ғаязов был турала: "Республикала дәүләт һәм туған телдәрҙе уҡытыу Мәғариф министрлығының ҡурсыуына, яҡлауына мохтаж", — тип белдерҙе.

Минеңсә, урындағы етәкселәрҙең дә "Башҡорт теле — республикаға исем биргән тел. Ул рус теле менән бер рәттән мотлаҡ өйрәнелергә тейеш" тигән аңы булырға тейеш.

Заман башҡорт теле һәм әҙәбиәте уҡытыусыһын яңы һынау алдына ҡуя һәм шул уҡ ваҡытта ҙур бурыс йөкмәтә. Бөгөнгө уҡытыусы үҙен үҫтереү өҫтөндә даими эшләргә, яңы технологиялар, алымдарҙы үҙләштерергә һәм уларҙы эшмәкәрлегендә ҡулланырға тейеш. Башҡорт теле дәрестәрендә уҡыусыларҙа туған телебеҙҙе өйрәнеүгә ыңғай ҡараш тәрбиәләү өсөн уҡыу эшмәкәрлеген үҫтереүгә, үҙ аллы белем алыуға ынтылыш, теләк уятырға кәрәк. Ошондай ҡатмарлы заманда тик уҡыу-уҡытыу сифатын юғары кимәлгә еткереү аша ғына телебеҙҙең, тимәк, халҡыбыҙҙың да киләсәген ыңғай хәл итергә мөмкин.

Сәлимә Әбүбәкерова, Үрмиәҙ урта мәктәбенең башҡорт теле һәм әҙәбиәте уҡытыусыһы.

Авылым уңганнары

Афәрин, Үрмияз ак инәйләре!

Фәридә апа Хөснетдинова хатын-кызларны киез басу серләренә өйрәтте

Өлкән яшьтәгеләрнең үрнәге һәм тәрбиясе аша яшьләребез күңеленә иманлылык, мәрхәмәтлек, изгелек, яхшылык кебек сыйфатларны салу, халкыбызның йолаларына, гореф-гадәтләренә сөю тәрбияләү, онытыла барган шөгыль-кәсепләребезне тергезү максатында районыбыз авылларында ак инәйләр хәрәкәте җәелдерелгән иде. Мондый кор урыннарда матур башлангыч алып, уңышлы эшли. Шигъри күңелле Зөһрә апа Гайнуллина җитәкчелегендә Үрмияз ак инәйләре дә бу юнәлештә илһамланып эшли.

Аналар көне алдыннан Үрмияз авыл китапханәсендә ак инәйләр бик матур һәм фәһемле чара үткәрде. Ул күзгә-күз карап фикер алышу, эш тәҗрибәсе белән уртаклашу мәйданына әйләнде. Ак инәйләр бергәләп республика, милләт, халык алдында торган бурычларны барлады, җәмгыятьне борчыган сорауларга җавап эзләде, киләчәккә планнар билгеләде.

Чарада авыл биләмәсе башлыгы Илшат Иргалин, район "Ак инәйләр коры" оешмасы рәисе Ярия Ялалтдинова, Аскын һәм Иске Казанчы ак инәйләрен җитәкләүче Земфира Закирова белән Мәмдүнә Зарипова, шулай ук Иске Казанчы авыл китапханәчесе, актив ак инәй Гөлфинә Исламова, Үрмиязның егәрле хатын-кызлары катнашты.

Илшат Үзбәк улы Үрмияз ак инәйләре ... һәм тәрбия бирүгә багышлаган мәгариф ветераны Сәлимә Әнвәр кызы Әбүбәкерова бүген балаларның сәләтләрен үстерү өчен түгәрәкләр булмавына борчылуын белдерде. Актив ак инәйләр бу бушлыкны тутыруга да үз өлешен кертә: алар 4, 5, 6 сыйныф укучылары өчен драма түгәрәген оештырып, бик матур эш башлый. Балалар белән бергәләп әкиятләр кую өчен курчаклар тегә. Әле "Кем көчле?" дигән башкорт халык әкиятен сәхнәләштерергә әзерләнә. "Балалар шулкадәр ихлас йөри. Алар тырышып-тырмашып курчак тегә, репетицияләргә йөри. Аллаһы боерса, әкиятне мәктәптә дә, балалар бакчасында да күрсәтербез, дип уйлыйбыз", — диде Сәлимә Әнвәр кызы. Әйе, ак инәйләрнең максатлары изге. Алар буйдаклар белән эш алып бару, аларны таныштыру һәм гаилә ...

Фәридә апа йоннан картина эшләү алымнарын күрсәтте.

... коры" оешмасын төзергә карар итте. Аның җитәкчесе итеп Рәзидә Нәкыйф кызы Каюмова сайланды. Яңа вазифада уңышлар, бердәмлек, тырышлык теләп, Ярия Гафур кызы Рәзидә апага да оешманың таныклыгын тапшырды.

Тәҗрибә уртаклашырга килүче Земфира Закирова, Мәмдүнә Зарипова, Гөлфинә Исламова да үрмиязлылар- ... юлы Фәридә апа йоннан коры басу ысулы белән картиналар эшләргә өйрәтте.

— Картиналар эшләү өчен махсус энә белән йон кирәк. Алар сатуда бар. Энә белән сак эш итү таләп ителә. Өстәл өсте бозылмасын өчен бик зур булмаган поролон да кирәк, — дип киңәшләрен дә җиткерде Фәридә апа. Осталык дәресе вакытында ул ничек йон сай- ...

... буыннан-буынга күчә килгән осталыгына хәйран каласың. Шушы шөгыльне үз итеп, еллар үтү белән аны яңадан тергезеп, заман таләбенә туры килгән зәвыгы белән югары сәнгать үрнәге дәрәҗәсенә җиткерүче Фәридә апага карап сокланмау мөмкин түгел. Ә яраткан шөгыле турында ничек илһамланып, канатланып сөйли ул! Фәридә Сәхип кызы кебек чын һөнәрмәннәр һәрвакыт эзләнә, таба, өйрәнә, камилләшә!

Сәлимә Әнвәр кызыннан буза әзерләү рецепты:

Сәлимә Әнвәр кызы аш-су остасы да, туып-үскән Баймак якларында әзерләнгән милли ризык төрләрен Үрмияз хуҗабикәләренә дә өйрәтә. Корыт, буза һәм башка күп төрле ашларны теленңне йотарлык итеп әзерли ул. Әлеге чарада буза әзерләү серләре белән бүлешеп, яңа гына өлгергән күперел торган буза белән барысын да сыйлады. Белүебезчә, буза ашказаны-эчәк, нерв системасы, бавыр, бөер чирләреннән арындыра, кандагы шикәр микъдарын төшерүгә булышлык итә, организмнан агулы матдәләрне чыгара, иммунитетны ныгыта. Җитмәсә, аны әзерләү өчен әллә нинди кыйммәтле нәр- ...

2020-Башкорт теле елы

Башкорт теле, моңы, рухы тантана итте

(Дәвамы. Башы 3нче биттә)

игътибар бирелә.

Районыбыз мәктәпләрендә югары белемле 31 башкорт теле һәм әдәбияты укытучысы эшли. Аларның унысы республика һәм федераль дәрәҗәдәге наградалары белән бүләкләнгән.

Үткән елда республиканың төньяк районнары яшьләрен берләштергән "БалыкFEST" 1нче төбәк мәгариф форумы нәтиҗәле үтүен дә билгеләде. Ришат Марат улы районыбызда, республикабызда гына түгел, ә республикадан читтә дә киң танылу яулаган якташларыбызны горурлык белән атады.

Башкорт телен саклау, үстерү һәм пропагандалауда районда чыгучы "Йәнтөйәк" районара газетенең дә зур өлешен билгеләп, уңышлар теләде.

Ветеран укытучылар тәбрикләнде

Хөрмәтле кунаклар арасында да бар гомерләрен башкорт теле һәм әдәбиятына багышлаган ветеран укытучылар — Сәлимә Әбүбәкерова, Гүзәлия Гыйндуллина, Дания Хакова, Зәкинә Әбелкарамова, Зәкия Сафина, Таңчулпан Хаҗимуллина, Әнүзә Гыйльфанова, Венера Сәлимуллина да бар иде.

Ришат Марат улы аларга телебезне, рухыбызны саклаулары ...

... җиңү яулады. Телсөяр укучыларыбызны һәм аларны әзерләгән укытучыларыбызны да котлап, Аскын районы башкортлары корылтаеның Рәхмәт хатларын тапшырды.

Тел — халыкның җан сулышы

Мәртәбәле кунакларыбыз Гөлфия Янбаева, Рәсил Мөхәмәтҗанов, Аскын районы башкортлары корылтае рәисе Фәйрүзә Юнысова, хаклы ялдагы башкорт теле һәм әдәбияты укытучысы, олы хөрмәткә ия ак инәй Сәлимә Әбүбәкерованың чыгышы да эчтәлекле, фәһемле булып, чарага мәртәбә өстәде, күңелләребезне нурландырды, асылыбызга алып кайтты, баш- ...

... кайтарып калдырсак, бала тулысынча өйрәнә алмаячак. Иң башта әти-әни туган телне белүнең мөһимлеген аңлатырга, телгә сөю тәрбияләргә, өйдә туган телдә аралашырга тиеш. Ә гаепне кемнәндер эзләп, күктән көтеп утыру — бу гафу итмәслек олы хата. Аллаһы Тәгалә һәр баланы үзенең туган телендә ярата, шулай ук гомере бетеп, Аллаһ каршына барганда да ул туган телендә җавап бирәчәк. Ә инде туган телен белмәгәннәргә җәза каты булачак. Гөлфия Янбаева Башкортстан Башлыгы Радий Хәбировның "Башкорт телен кирәкле, модалы итәргә кирәк. Башкортларны "башкортка" һәм "башкорт булмаган"га бүлү бе- ...

Үрмияз урта мәктәбендә озак еллар укучыларга башкорт теле һәм әдәбиятыннан төпле белем биреп, туган телебезгә сөю тәрбияләгәне һәм актив җәмәгать эшчәнлеге өчен Сәлимә Әбүбәкеровага Бөтендөнья башкортлары корылтае Башкарма комитетының Рәхмәт хатын тапшырды.

Башкортстан Республикасы башкорт хатын-кызларының мәдәни, социаль һәм рухи үсеш буенча "Ак инәй" төбәк җәмәгать оешмасының Рәхмәт хатларына яшәешебездәге йола-кагыйдәләргә җан өрүче, җәмәгать эшләрендә актив катнашучы ак инәйләр лаек булды.

Башкарасы эшләр күп

Аскын районы башкортлары корылтае рәисе Фәйрүзә Юнысова чыгышында районыбызда туган телебезне, мәдәниятебезне, тарихыбызны, йолаларыбызны өйрәнү, тергезү буенча Башкорт теле елында башкарасы эшләргә тукталды. Эшне мәгариф, мәдәният, матбугат хезмәткәрләре, "Ак инәйләр коры" һәм башка җәмәгать оешмаларына таянып бергә еллык план төзүдән башлауларын сызык өстенә алды.

— 15 февральдә Кашка авылында "Туган ягым моңнары" фестивале үтәчәк. Борынборыннан шушы җирдә башкаланган ...

Узган елда Балыкчы ыруы үтсә, быел Кыр-Таныш, Унлар ырулары белән дә җыеннар, шулай ук шушы ырулар арасыннан гүзәлләрне сайлап алып, март аенда "Сылукай" конкурсын үткәрергә дигән тәкъдимен дә кертте.

Апрельдә Милли кием көненә багышлап, үзебезнең җирлектәге милли киемнәрне өйрәнеп, тегеп, зур чара оештырырга һәм шушы киемнәрне киеп Шәҗәрә бәйрәменә "Ырулар парады"н үткәрү планлаштырылуын билгеләде Фәйрүзә Фаяз кызы чыгышында. Үрмияз ак инәйләрен җитәкләүче Сәлимә Әбүбәкерованың чыгышы да бик фәһемле булып, районыбыз тарихында аерым урын алган мәгълүматларга бай булды. Районыбызда башкорт телен укытуга нигез салучыларны хөрмәт белән искә алды. Бик фәһемле, девиз итеп алырлык фикерләр әйтте Сәлимә Әнвәр кызы.

Үз чыгышында ул борчылуларын да белдерде. "Мәктәп директорлары, аларның урынбасарлары, әти-әниләрнең теләгән исәпкә алабыз, дип сылтанып, уку планнарыннан туган телләрне алып ташласа, без киләчәк буыннарга телебезне тапшыра алмаячакбыз. Минемчә, һәрбер җитәкченең "Башкорт теле — республикага исем биргән тел. Ул рус теле белән беррәттән мотлак өйрәнелергә хаклы" дигән аңы булырга тиеш".

Минең сығыштарым

- 1. 1995 йыл – Ата – әсәләр университеты. «Халыҡ педагогикаһы ата-әсәләрҙең бурыстары хаҡында».
- 2. 1996 йыл – Асҡын районы башҡорттары ҡоролтайы. «Тамырыбыҙҙы юғалтмаһаҡ ине...»
- 3. 2000 йыл – Урмияз мәҙәниәт йорто. Башҡортостан суверенитетына 10 йыл тулыу айҡанлы «Башҡортостан – суверенлы республика».
- 4. 2009 йыл – Ата – әсәләр университеты. «Туған телебеҙ – күңел нурыбыҙ».

- 5. 2010 йыл – Район методик берекмәһе ултырышы. «Уҡыусыларҙа художестволы әҙәбиәткә ҡыҙыҡһыныу уятыу юлдары».
- 6. 2013 йыл - Район уҡытыусыларының август кәңәшмәһе . «Федераль дәүләт белем биреү стандарттарына күсеү шарттарында туған телде уҡытыу».
- 7. 2014 йыл - Район уҡытыусыларының август кәңәшмәһе. «Туған телде һаҡлап ҡалыу – һәр кешенең бурысы».
- 8. 2020 йыл – Башҡорт теле йылын асыу тантанаһы. «Туған тел һағында...»
- 9. 2020 йыл – Урмияз мәҙәниәт йорто. Оло йәштәгеләр көнө айҡанлы

Ағинәйҙәр һәм уҡыусылар

Халыҡ менән бер төптән

«Хәтирә» коро сәхнәлә

Ғаиләм - кәлғәм

«Алтын тирмә» – 2012, 2017

Иғтибарығыҙ өсөн рәхмәт!